

Pohjoismansin infinitiivimuotojen morfofonologiaa

Susanna VIRTANEN

Helsingin yliopisto
susanna.s.virtanen@helsinki.fi

1. Johdanto

Tässä artikkelissa käsittelen pohjoismansin verbien suffiksaalista morfofonologista vaihtelua infinitiivien osalta. Keskityn verbien *-yukve-* ja *-aŋkve-* päätteisten infinitiivien jakauman perusteiden kuvailuun. Tarkastelen ennen kaikkea johdinaineisten vaikutusta infinitiivin pätevariantin valintaan. Mansia kirjoitetaan kyrillisin kirjaimin, joten seuraavissa luvuissa esitän kieliesimerkit kyrillisin aakkosin kirjoitettuna.

1.1. Pohjoismansin verbijärjestelmä ja taivutusmuodot lyhyesti

Pohjoismansissa, kuten kaikissa mansin kielen varianteissa, verbien enemmistö edustaa verrattain yhtenäistä säännöllisten verbien luokkaa. Epäsäännöllisten verbien rajattuun luokkaan kuuluu vain kuusi verbiä. Verbit taipuvat kolmessa luvussa (yksikkö, kaksikko ja monikko) ja kolmessa persoonassa (1, 2. ja 3. persoona). Aikamuotoja on vain kaksi: preesens ja preteriti. Lisäksi on moduksia sekä nyky- ja menneen ajan partisiippeja ja nominaalimuotoja, joita käytetään lauseenvastikkeiden tavoin sivulauseiden sijaan.

Johto-opiltaan mansin verbijärjestelmä on hyvin rikas (ks. esim. Riese 58–59). Suuri osa verbivartaloista on johdettu nomineista yksinkertaisilla johtimilla *-m*, *-l*, *-ŋ/-aŋ*, *-t* ja *-lmt* esim. *wōp* 'metsä' > *wōpajukve* 'metsästää', *onŋyŋ* 'apu' > *onŋyŋtaŋkve* 'auttaa', *pēg* 'kuumuus' > *pēgylmtaŋkve* 'lämmittää'. Lisäksi esim. *-t*-päätteinen substantiivi voi myös sellaisenaan muuntua verbivartaloksi: *wōt* 'tuuli' – *wōtjukve* 'tuulla'. Edelleen yksittäinen verbikanta voi saada useita peräkkäisiä deverbaalisia johtimia, joilla tarkennetaan tietoa esim. toiminnan jatkuvuudesta, toistuvuudesta, kausatiivisuudesta tai refleksiivisyydestä, esim. *minjukve* 'mennä' – *minmygtālyglaŋkve* 'lähteä toistuvasti liikkeelle'. Verbin eteen lisättävillä prefikseillä taas ilmaistaan toiminnan aspektia (ks. esim. Riese 2001: 59–60).

1.2. Pohjoismansin infinitiivin pääte ja sen allomorfit

Pohjoismansin infinitiivin pääte kattaa kolme allomorfia: *-уке*, *-уке-* ja *-аке*. Jo aiemmassa kirjallisuudessa (ks. esim. Kálmán 1976, Riese 2001, Skribnik ja Afanaseva 2004, Rombandeeva 2017) on todettu, että konsonantiaalkuinen päätevariantti *-уке-* esiintyy vain yksitavuisten epäsäännöllisten vartaloiden yhteydessä. Näitä vartaloita pohjoismansin kielessä on tasan kuusi: *йуке* 'tulla', *лыке* 'heittää', *муке* 'antaa', *тэке* 'syödä', *ви́ке* 'ottaa', *вэ́ке* 'nähdä, tietää, tunnistaa'. Oma aineistoni tukee tätä näkemystä täysin.

Sen sijaan *-уке-* ja *-аке-*päätteiden esiintymien distribuutiosta ei ole tähän saakka luotu kattavaa aineistopohjaista kuvausta. Aiemmissä tutkimuksissa esitetyt perusteet eivät ole aineistoni perusteella sovellettavissa kaikkiin tapauksiin. Seuraavissa luvuissa esitän oman laajaan aineistoon perustuvan näkemykseni jakaumasta. Lähestyn asiaa luokittelevan analyysin kautta. Tarkastelen ennen kaikkea johdinainesten vaikutusta infinitiivin päätevariantin valintaan. Tämän tutkimuksen on tarkoitus paitsi esittää argumentteja, myös toimia johdantona jatkotutkimuksille: on täysin mahdollista, että johdinaineksen vaikutuksen takana on perustavanlaatuinen foneettisen ympäristön vaikutus.

Artikkelin rakenne on seuraavanlainen. Luvussa 2 esittelen lyhyesti morfofonologian perusperiaatteet sekä ne morfofonologian alueet, joihin oma tutkimukseni kohdistuu. Luvussa 3 esittelen tutkimusaineistoni ja tutkimuksessa sovelletun metodiikan. Luku 4 sisältää varsinaisen analyysin, ja loppupäätelmät ja jatkokokysymykset on koottu lukuun 5.

2. Morfofonologiasta kielitieteen osa-alueena

2.1. Morfofonologia käsitteenä

Morfofonologia on kielitieteen ala, jolla kuvataan fonologista vaihtelua morfologiassa: morfologia tarkastelee sanojen koostumista morfeemeista eli pienimmistä mahdollisista merkitysyksiköistä, kun taas fonologia tarkastelee äänteitä eli foneemeja merkityksen erottamisen kannalta. Kuten esim. Dressler (1985) ja Basbøll (2015) toteavat, morfofonologia on kahden kielitieteen osa-alueen, fonologian ja morfologian, dynaamista vuorovaikutusta. Käytännössä morfofonologia tarkastelee mm. tilanteita, joissa morfologisia päätteitä sanavartaloon liitettäessä joko vartalolla tai päätteellä on useita variantteja eli allomorfeja. Bloomfield (1939) kuvaa vaihtelusääntöjä foneemin toiseen muotoon muuttumisena, joka tapahtuu vain tietyssä ympäristössä.

Trubetzkoy (1931: 161ff) jakaa morfofonologian kolmeen osa-alueeseen: 1) morfeemien fonologisen rakenteen tutkimus, 2) morfeemiliitosten yhteydessä tapahtuvan äännevaihtelun tutkiminen sekä 3) morfologisen funktion omaavien säännöllisten vaihteluiden tutkiminen. Osa-alue 1 on jo mansin osalta hyvin selvitetty ja alue 3 tässä yhteydessä vähemmän relevantti, joten tässä yhteydessä keskityn osa-alueeseen 2: tarkastelen mansin kielen fonologista vaihtelua morfeemien liitoskohdissa keskittyen verbien infinitiiveihin.

Suomen kielen morfofonologisessa tutkimuksessa erotetaan toisistaan vartalonvaihtelu ja suffiksaalinen vaihtelu (ks. esim. ISK § 40), ja sama jaottelu on sovellettavissa mansin kieleen. Mansin kielessä verbien vartalonvaihtelua tapahtuu laajemmin epäsäännöllisten verbien yhteydessä, mutta se on myös säännöllisillä verbeillä mahdollista. Mansin verbien vartalonvaihtelu on jo hyvin kartoitettu, joten tässä tutkimuksessa keskityn verbien suffiksaaliseen vaihteluun.

2.2. Aiemmat tutkimukset aiheesta

Kaikki alan perusteokset (ks. esim. Kálmán 1976, Riese 2001, Skribnik ja Afanaseva 2004, Rombandeeva 2017) mainitsevat pohjoismansin infinitiivin päätteelle kolme eri varianttia: *-уке*, *-ууке* ja *-ауке*. Kaikki eivät kuitenkaan kuvaa niiden välistä distribuutiota, ja kuten tuonnempana oman aineistoni valossa esitän, distribuutiosta luodut tähänastiset kuvaukset eivät ole paikansapitäviä tai kaikissa tilanteissa sovellettavia. Kálmán (1976: 62) määrittelee asian niin, että pääte on paritontavuisten vartaloiden yhteydessä *-ууке* ja parillistavuisisten yhteydessä *-ауке*. Aiemmassa verkko-opetusmateriaalissa (Virtanen – Horváth – Merova 2021) olen itse kollegoineni todennut, että pääte olisi 1- ja 2-taivuisilla vartaloilla *-ууке* ja 3- tai useampitavuisissa vartaloissa *-ауке*.

Nyt keräämäni laajemman materiaalin perusteella kumpikaan yllä mainituista kuvauksista ei pidä täysin paikkaansa (tästä tarkemmin luvussa 5). Kálmánin näkemystä vastaan argumentoivat omassa aineistossani esim. paritontavuiset *-ауке*-verbit *номсауке* 'pohtia' ja *мӯрсауке* 'sukeltaa' sekä parillistavuiset *-ууке*-verbit *аиглӱууке* 'juoda; juopotella' ja *атхатууке* 'kerätä (yhteen)'. Oman aiemman kuvaukseni vastaisia taas ovat esim. kolmetai useampitavuiset *ууке*-verbit *вӱтимӱтууке* 'lähestyä' ja *вӱрмыгӱлууке* 'osata; pystyä' sekä alle kolmetavuiset *ауке*-verbit *ханлауке* 'liimata' ja *ӱстлауке* 'lopettaa; päättää'. Molempia mainittuja hypoteeseja vastaan on runsaasti esimerkkejä.

Seuraavissa luvuissa pyrin systemaattisen aineistoanalyysin avulla osoittamaan, miksi aiemmat kuvaukset eivät pidä paikkaansa, ja mitä oma aineistoni sen sijaan osoittaa.

3. Tutkimusaineisto ja metodiikka

Analyysin aineistona toimii itse keräämäni korpus, jossa on 1790 mansin kielen verbin infinitiivimuodot. Tutkimuksen luonteen vuoksi johtamattomat ja johdetut verbivartalot on kaikki laskettu omiksi verbeikseen. Lisäksi mainittuun lukuun sisältyy jonkin verran päällekkäisyyksiä, joiden syynä on saman verbivartalon esiintyminen yhdessä eri verbiprefiksien kanssa. Verbit on kerätty mm. Szegedin yliopistossa tuotetun mansin kielen verkkosanakirjan raakaversiosta. Aineistooni sisältyy 1022 *-yуkве-* tai *-юуkве-*päätteistä ja 751 *-ауkве-* tai *-яуkве-*päätteistä infinitiiviä (vartalon päättyessä liudentuneeseen konsonanttiin infinitiivin pääte assimiloituu muotoon *-юуkве* tai *-яуkве*). Loput 17 infinitiivimuotoa kuuluvat edellä mainitun kuuden *-уkве-*päätteisen epäsäännöllisen verbin esiintymille: mainitut verbit esiintyvät sanastossa myös erilaisten verbiprefiksien kanssa.

Metodisesti tutkimus perustuu yksinkertaiseen luokittelevaan morfofonologiseen analyysiin. Jokainen verbivartalo luokitellaan eri ominaisuuksia koskevin koodein: esim. tavujen määrä, vartalon sisältämät johtimet, vartalon konsonantti- tai vokaaliloppuisuus ja sananloppuiset äänneyhtymät sekä edelleen sananloppuisten konsonanttien ja vokaalien laatu. Monitasoisesti luokiteltu aineisto (verbivartalot) lajitellaan eri muotokategorioiden eri allomorfien mukaan, jolloin säännönmukaisuuksien havaitseminen on mahdollista. Tässä artikkelissa ei käsitellä koko aineistoa: tarkastelun alle on valittu yleisimmät ja helpoimmin analysoitavat johdinainekset, joiden käsittelyyn analyysi perustuu.

4. Analyysi ja tulokset

Tässä luvussa esittelen ensin hypoteesini pääpiirteet ja infinitiivin päätteen valintaan vaikuttavat tekijät (4.1), sitten *-yуkве-*päätteiset verbit (4.2) sekä ja lopuksi *-ауkве-*päätteiset verbit (4.3).

4.1. Yleisiä tekijöitä

Aineistoni perusteella konsonanttivartaloisten verbien infinitiivin päätevariantin valintaan vaikuttavat seuraavat tekijät: johtamattomilla vartaloilla verbivartalon tavumäärä sekä johdetuille vartaloilla infinitiivin päätettä edeltävä johdin. Oleellista on siis huomioida, onko vartalo johdettu vai ei.

Yksittäinen johdettu verbivartalo voi sisältää useita peräkkäisiä johtimia, mutta infinitiivin päätevariantti määräytyy aina viimeisimmän johtimen mukaan. Näin siis infinitiivin päätevariantti muuttuu sen myötä, kun vartaloon lisätään johtimia, esim. *воянтаушке* 'suojata' – *воянтахтаушке* 'suojele' – *воянтылыглаушке* 'puolustaa'. Edellä mainitusta ensimmäinen, suoraan nominista johdettu vartalo saa denominaalisen johtimensa perusteella infinitiivin päätteet *-аушке*, toinen *-ахт*-johtimen ansiosta päätteet *-ушке* ja kolmas *-ыгл*-johtimen perusteella jälleen päätteet *-аушке*.

Aineistossani on joitain harvoja johtimia, kuten denominaalinen verbin johdin *-м*-, joka esiintyy sekä *-ушке*- että *-аушке*-päätteisten infinitiivien yhteydessä.

4.2. *-ушке*-päätteiset infinitiivit

Aineistoni perusteella infinitiivin pääte *-ушке* liittyy seuraavanlaisiin verbivartaloihin ja johtimiin:

- 1) yksitavuiset konsonanttipäätteiset johtamattomat vartalot,
- 2) *-лахт*- ja *-м*-johtimilla nomineista johdetut vartalot sekä
- 3) *-т*-, *-хат*-, *-лал*-, *-лахт*-johtimeen päättyvät muista verbeistä johdetut verbivartalot.

Lisäksi ryhmään hyvin todennäköisesti kuuluu johtimia, joita oma analyysini ei vielä kata.

Yksitavuisia johtamattomia konsonanttivartaloita edustavat esim. verbit *агтаушке* 'uskoa', *вәртаушке* 'tehdä', *пувтаушке* 'pitää; tarttua', *патаушке* 'alkaa; tulla joksikin', *моттаушке* 'tuoda', *әхтаушке* 'tulla' tai *уртаушке* 'odottaa'. Tässä yhteydessä yksitavuisuudella tarkoitetaan sitä, että vartalo yksin muodostuu yhdestä tavusta, esim. *вәрт*-, *пув*-, *пат*-, *әхт*- jne. Noin kolmasosa kaikista *-ушке*-päätteisistä infinitiiveistä aineistossani sisältää johtamattoman vartalon; tässäkin luvussa on mukana päällekkäisyyttä eli samoja vartaloita eri verbiprefiksien kanssa. *-ушке*-päätteen saavat myös yksitavuiset johtamattomista vartaloista *-т*-johtimella muodostetut kausatiivit, kuten *айтаушке* 'juottaa' (< *аюшке* 'juoda'), *олтаушке* 'yhdistää; kiinnittää' (< *олушке* 'olla'), *әл-унттаушке* 'laittaa paikoilleen' (*әл-унт* 'laskeutua').

Denominaalisista verbinjohdoksista *-ушке*-tyypin infinitiivin saavat kaikki *-лахт*-johtimelliset ja osa *-м*-johtimellisista johdoksista. *-лахт*-johtimella tuotetaan kyseessä olevan nominin tekemiseen tai suorittamiseen liittyviä verbejä. Aineistostani löytyy yhteensä 39 *-лахт*-johtimellista verbiä, esim. *паццалахтаушке* 'tervehtiä', *пәслахтаушке* 'ottaa valokuvia' tai *вораццалахтаушке* 'riidellä'. Harvinaisempi *-м*-johdin taas esiintyy lähinnä muu-

tostilojen ilmaisijana adjektiivikantaisissa johdoksissa, kuten *мāньмууке* 'pienentyä', *нусмууке* 'parantua; tulla terveeksi' sekä *эл-ротмууке* 'rauhottua'. Aineistossa ei esiinny yhtään *-лахт*-johtimeen päättyvää vartaloa, joka saisi *-ауке*-päätteisen infinitiivin. Sen sijaan *-м*-johtimellisia *-ауке*-infinitiivejä on joitain (ks. 4.2).

Yleisimpiä *-ууке*-päätteiden infinitiivin saavia deverbaalisia verbinjohtimia ovat *-хат*-, *-лāl*- ja *-лтахт*-. Aineistossani on yhteensä 85 *-ууке*-päätteistä infinitiiviä, joiden johdettu vartalo päättyy refleksiivijohtimeen *-хат*-, esim. *алхатууке* 'tapella', *атхатууке* 'kokoontua', *вāйхатууке* 'tuntea; olla tuttu', *лāвхатууке* 'sopia; olla samaa mieltä'. Frekventatiivijohtimeen *-лāl*- taas päättyy 53:n *-ууке*-päätteisen infinitiivin vartalo, kuten *аулāl-лууке* 'juopotella', *акван-мōртыглālлууке* 'vertailla' tai *вōтлыглālлууке* 'tuulettaa; tuuletella'. Toiminnan alkamiseen viittaavaan momentaaniseen *-лтахт*-johtimeen päättyviä *-ууке*-päätteisiä infinitiivejä on yhteensä 30, esim. *ēнгалтахтууке* 'alkaa leikkiä', *ōвылтахтууке* 'aloitella; käydä toimeen' sekä *нусмалтахтууке* 'ruveta paranemaan'. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että aineistossani ei esiinny yhtään *-хат*-, *-лāl*- tai *-лтахт*-johtimeen päättyvää vartaloa, joka saisi infinitiivin *-ауке*-päätteen. *-м*-johtimella varustettuja *-ауке*-päätteisiä infinitiivejä on runsaasti, mutta tähänastisten havaintojeni mukaan yksikään niistä ei edusta juuri kausatiivista *-м*-johdinta.

4.3. *-ауке*-päätteiset infinitiivit

Aineistoni perusteella infinitiivin *-ауке*-pääte liittyy seuraaviin vartalotyyppeihin:

- 1) mahdolliset useampitavuiset johtamattomat vartalot,
- 2) *-л*- ja *-м*-johtimelliset nomineista johdetut vartalot sekä
- 3) *-ыл*-, *-ал*-, *-н*- ja *-лт*-johtimeen päättyvät toisista verbeistä johdetut verbivartalot.

Lisäksi ryhmään hyvin todennäköisesti kuuluu johtimia, joita oma analyysini ei vielä kata.

Useampitavuisia johtamattomia vartaloita on yleensä ottaen niukasti, jos lainkaan. Tähänastisten havaintojeni mukaan hyvin suuri osa kaksitavuisen vartalon omaavista *-ауке*-päätteisistä infinitiiveistä edustaa lähemmässä tarkastelussa nomini- tai verbikantaista johdosta, vaikka ensisilmäyksellä syn-tyisikin vaikutelma johtamattomasta vartalosta. Näin siis jätän koko useampitavuisista johtamattomien vartaloiden mahdollisuuden tässä yhteydessä auki.

Tässä yhteydessä on hyvä myös mainita, että aineistosta löytyy myös 27 vartaloa, jotka voisi luvun 4.2. määritelmän perusteella tulkita yksitavuisiksi, mutta jotka silti saavat *-ауқве*-päätteisen infinitiivin. Tarkemmassa tarkastelussa voimme kuitenkin todeta, että nämä vartalot eivät ole johtamattomia, ts. näiden verbien vartaloista 18 päättyykin frekventatiiviseen *-л*-johtimeen, esim. *а́стлауқве* 'lopettaa; päättää' (< *а́стууқве* 'keskeyttää'), *ё́слауқве* 'kastella' (*ё́сууқве* 'kastua'). Lisäksi esimerkeistä neljä sisältää niin ikään frekventatiivisen deverbaliijohtimen *-с-* ja viidessä on konsonanttiyhtymä, joka voidaan švaa-vokaalien vuoksi todeta kahdeksi eri tavuksi.

Nominikantaisia *-ауқве*-infinitiivin saavia johdettuja verbivartaloita ovat aineistossa esim. *-л-* ja *-м-*johtimilla muodostetut verbit, kuten *алыулауқве* 'pyydystää; metsästää' (< *алыу* 'ase, metsästysväline') ja *ляпамануқве* 'lähestyä' (< *ляпа* 'läheinen').

Niin ikään frekventatiiviseen *-ыгл-*johtimeen päättyviä vartaloita, joihin liittyy infinitiivin *ауқве*-pääte, on aineistossa 155, esim. *минмыгтаыглауқве* 'lähteä toistuvasti liikkeelle', *оилматыглауқве* 'torkahdella', *намталахтыглауқве* 'suuttua toisinaan' tai *оцатахтыглауқве* 'ihastella'. Kuten esimerkeistä käy ilmi, johdin esiintyy usein yhdistettynä useampaankin edeltävään johtimeen.

Momentaanijohdin *-ал-* esiintyy 37 *-ауқве*-infinitiivisen verbin vartalon lopussa, esim. *ёхталауқве* 'saapua', *ёмталауқве* 'tapahtua', *лāкквa-ўнт-талауқве* 'pystyttää; laittaa näytteille'. Toinen monentaanijohdin *-н-* löytyy 33:n *-ауқве*-päätteisen infinitiivin vartalosta, kuten *а́стапануқве* 'lopettaa', *вāрапануқве* 'suorittaa nopeasti', *ёмтапануқве* 'muuttua joksikin'. Kausatiivijohdin *-лт-* esiintyy 49 *-ауқве*-päätteisen infinitiivin yhteydessä, esim. *ёл-ротмалтауқве* 'rauhottaa; rauhoitella', *ёл-хўтылтауқве* 'taivuttaa alaspäin' tai *лāвылтауқве* 'kutsua/sanoa joksikin'.

Jälleen vertailun vuoksi voidaan todeta, että aineistossani ei esiinny yhtään *-ууқве*-päätteistä infinitiiviä, jonka vartalo päättyisi *-ыгл-*, *-ал-*, *-н-* tai *-лт-*johtimeen.

5. Lopuksi

Tässä artikkelissa olen aineiston avulla osoittanut, ettei *-ууқве*- ja *-ауқве*-päätteisten infinitiivien distribuutio perustu pelkkään vartaloiden tavumäärään, vaan kyseessä on kahden vaihtoehdoisen tekijän tulos. Kuten jo aiemmin on todettu, konsonanttialkuinen *-уқве*-variantti rajoittuu kuuteen epä säännölliseen verbiin, joilla on vokaalipäätteiset vartalot. Lisäksi kaikki yksitavuiset konsonanttipäätteiset johtamattomat vartalot saavat *-ууқве*-päätteisen infinitiivin. Johtamattomat useampitavuiset vartalot taas – mikäli niitä on

– saavat infinitiivin päätteen *-аукее*. Johdetuissa vartaloissa oikean päätteen valintaan vaikuttaa johdetun vartalon viimeinen johdin.

Aineisto ei osoita, että infinitiivin päätevariantin valintaan olisi semanttista motivaatiota. Infinitiivin *-уукее*- ja *-аукее*-päätteet jakautuvat samanmerkityksisten päätteidenkin kesken hyvin tasaisesti. Esim. kausatiivijohdoksissa *-уукее*-pääte asettuu *-m*-johtimellisiin johdoksiin ja *-аукее*-pääte *-лm*-johtimellisiin, samoin kuin momentaanijohtimista *лmaxm*-johdin saa seurakseen infinitiivin *-уукее*-päätteen ja *-ал-* ja *n*-johtimelliset *-аукее*-päätteisen. Frekventantiivijohtimista *-ыгл*-johtimeen liittyy infinitiivin *аукее*-pääte ja *-лāl*-johtimeen *-уукее*-pääte. Lisäksi on joitain johtimia, kuten denominaalinen johdin *-м-*, joka voi esiintyä molempien vokaalialkuisien infinitiivin päätteiden kanssa.

Tutkimuksen tarkoitus oli todistaa oikeaksi hypoteesi, että infinitiivin päätevariantin ja sitä edeltävän johtimen välillä on ainakin hyvin suuressa osassa tapauksia yhteys. Tutkimusta varten ei ole käyty läpi aivan kaikkia mansinkielessä esiintyviä johtimia – oman aineistoni verbeistä tämän artikkelin otanta kattaa noin kaksi kolmasosaa – mutta tällä otannalla johtimen vaikutusta infinitiivin päätteen valintaan voi pitää hyvin ilmeisenä.

Tästä analyysistä on jätetty kokonaan ulkopuolelle eri johdinten luomat foneettiset ympäristöt ja niiden myötä tarkemmat äännelailliset motiivit. Analyysi keskittyy pelkkiin konkreettisiin johtimiin, mutta foneettisiin ympäristöihin detajitasolla on tarkoitus palata jatkotutkimuksissa, joille nämä tutkimustulokset antavat hyvän pohjan.

Tulos antaa aihetta jatkotutkimuksille, mutta sellaisenaankin helpottaa morfofonologisen analyysin soveltamista muiden muotojen saralle. Aieman työskentelyni puitteissa olen tehnyt havaintoja esim. infinitiivin päätevariantin ja preesenspartisiipin päätevariantin korrelaation suhteen.

Lähdeluettelo

- BASBØLL, HANS 2015: Morphophonology. In: International encyclopedia of social and behavioral sciences 2. ed. Elsevier. 826–833.
- BLOOMFIELD, LEONARD 1939: Menomini morphophonemics. *Travaux du Cercle Linguistique de Prague* 8: 105–115.
- DRESSLER, WOLFGANG U. 1985: Morphology: the dynamics of derivation. Edited by Kenneth C. Hill. *Linguistica Extranea, Studia* 12. Karoma Publischer, Ann Arbor.

- ISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2004: Iso suomen kielioppi. SKS:n toimituksia 950. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura,
- KÁLMÁN, BÉLA 1976: Chrestomathia Vogulica. Második, átdolgozott kiadás. Tankönyvkiadó, Budapest.
- RIESE, TIMOTHY 2001: Vogul. Languages of the World/Materials 158. Lincom, München.
- ROMBANDEEVA, E. I. [Ромбандеева, Е. И.] 2017: Современный мансийский язык (лексика, фонетика, графика, орфография, морфология, словообразование). Обско-угорский институт прикладных исследований и разработок, Тюмень.
- SKRIBNIK, E. K. – AFANASEVA, K. V. [Скрибник Е. К. – Афанасьева К. В.] 2004: Практический курс мансийского языка. Полиграфист, Ханты-Мансийск.
- TRUBETZKOY, NIKOLAJ S. 1931: Gedanken über Morphologie. Travaux du Cercle Linguistique de Prague 4: 160–163.
- VIRTANEN, SUSANNA – HORVÁTH CSILLA – MEROVA, TAMARA 2021: Pohjoismansin peruskurssi: Pohjoismansin peruskurssin kurssimateriaali. Helsingin yliopisto, Helsinki.

*

The distribution of infinitive suffix variants in North Mansi

The article examines the distribution of infinitive suffix variants in North Mansi and the factors driving this morphophonological variation. The research is based on a dataset of 1,790 infinitive forms and follows a data-driven, classificatory morphophonological approach. North Mansi infinitives exhibit three suffix variants: /-ŋkwe/, /-aŋkwe/, and /-uŋkwe/. The consonant-initial /-ŋkwe/ variant occurs with irregular verbs. However, the alternation between /-aŋkwe/ and /-uŋkwe/ has not been thoroughly described before. The data reveal that this variation is a complex phenomenon influenced by two primary factors: the number of syllables in the base stem and the final derivational suffix in a derived stem.

Keywords: *Mansi (Vogul) language, morphophonology, infinitives, verb derivations*

SUSANNA VIRTANEN

